

ORSZÁGÉPÍTŐ

A Kós Károly Egyesülés folyóirata

ÉPÍTÉSZET | KÖRNYEZET | TÁRSADALOM

2022
04

ÖSSZETARTOZÁS TEMPLOMA | †Makovecz Imre, Dósa Papp Tamás

SKICCPAUSZOS FŐÉPÍTÉSZSÉG MAKÓN | Csernyus Lőrinc

VÁNDOROKBÓL MESTEREK | Czégány Sándor

Égig érő sajtóműhely Gyergyóújfaluban | Bányász József

A rajzolt vonal mélysége és magassága | Sárkány Roland

Sevilla 30 – Egy belső történet | Turi Attila

AN INTERVIEW WITH LŐRINC CSERNYUS

Throughout his professional career, Lőrinc Csernyus was active as chief architect in several settlements. This September, his work was recognized by the National College of Chief Architects with the Chief Architect Lifetime Award. For nearly ten years, Csernyus has worked as the chief architect of Makó, a former market town that is one of the most significant settlements in Hungary in respect of the architecture of Imre Makovecz. The chief architect told us about the challenges of building the trust necessary for meaningful cooperation in times when the town leadership is undergoing changes, the results that can be achieved with the help of capable colleagues and the tasks that are still ahead of him.

SKICCPAUSZOS FŐÉPÍTÉSZEK MAKÓN

INTERJÚ CSERNYUS LŐRINCCEL

Szöveg: **Terdik** Bálint | Fotó: **Csernyus** Lőrinc

Csernyus Lőrinc szakmai karrierje során több településen látott el főépítési feladatokat. Munkásságát az Országos Főépítési Kollégium idén szeptemberben Főépítési Életmű Díjjal ismerte el. Az életműdíj átadása után elsősorban Makó városáról, az ott elért eredményekről, és a még rá váró kihívásokról beszélgettünk.

› **Lassan tíz éve, hogy az Országépítő folyóirat beindította a főépítési rovatot, te voltál a legelső főépítésünk. Mi történt azóta?**

Ott Csengeréről volt szó leginkább, meg a múltamról. Csengeren a mai napig főépítés vagyok, most már harminctödik éve. Makónak körülbelül tíz éve, Makovecz Imre halála után lettem főépítésze. Egy önkormányzati választás előtt a regnáló polgármester, Buzás Péter kért fel, hogy vállaljam el Makón a főépítészséget. Pár évvel korábban halt meg Novák István szegedi építész, aki addig ellátta a feladatot, majd néhány évig nem volt főépítésze Makónak. Mi lejártunk Makovecz Imrével, hiszen a fürdő épült, és egyéb beruházások is folyamatban voltak. Hirtelen jött ez a megkeresés, így lettem főépítés Makón. Aztán a választás teljes váltást hozott: a szocialista polgármester helyett egy, a Fideszhez köthető polgármester asszony került pozícióba.

› **Nehéz időszak lehetett, hiszen a főépítészség erős bizalmi viszonyt feltételez.**

Igen, éreztem is az elején: nem biztos, hogy a polgármester asszony szeretne velem dolgozni. Az első időszak a személyes bizalmi viszony kialakításáról szólt. Lejártam, ott ücsörögtem a fogadóórán. Egy, talán másfél év alatt jött össze az az együttműködés, ami a mai napig tart. Nagyon jó, hogy kölcsönösen bizalmat tudunk szavazni egymásnak nemcsak a polgármesterrel, hanem a teljesen új gárdájával is. Nemcsak polgármesterváltás történt akkor, hanem szemléletbeli váltás is. Ez mindig azzal jár, hogy új a jegyző, új lesz a műszaki iroda összetétele, a régi már azt mondja, hogy ő nem folytatja, elmegy nyugdíjba. Mire ez lezajlott, addigra kiderült, hogy tudunk együtt dolgozni. Azóta teljes fokú a bizalom, sőt jó az együttműködés. Szeretném hangsúlyozni, hogy a város Makovecz Imre építészeti

elképzelésének egyik legjelentősebb magyarországi városa. Településfejlesztési koncepcióban, turisztikai koncepcióban, beruházásokban. Én ehhez – bocsánat – tanítványként elég jó társ vagyok, ezt a város vezetői is tudták. De amikor azt mondtam, hogy nemcsak ezzel kell egy főépítésznek foglalkoznia, hanem sokkal többel, akkor egy új úton elindult a makói épített környezettel való tevékenység az odafigyelés és a bizalom jegyében. Nekem ez az új út ugyanolyan fontos, mint Makovecz Imre örökségét, terveit, meg nem valósult épületeit rendbe tenni, megépíteni. Tulajdonképpen ez a makói főépítészség számomra kettős dolog. Teljesen más feladat, mint a csengeri, ez két külön világ.

› **Ez a másik út is tulajdonképpen Makovecz Imre öröksége.**

Persze. Talán Turi Attila vagy Salamin Ferenc mondta, hogy ez, amit mi képviselünk, az a „skiccpauszos” főépítészség. Makón megvan az a szakmai és műszaki háttér egy-két ember személyében, aki ezt szintén így gondolja. Megbeszéljük az ügyféllel a részleteket, feladatokat. A fogadóóráimon tényleg csak a legfontosabb dolgokat kell egyeztetni, minden-hova kimegyünk, vakolatdíszekről, érdemi építészetről beszélünk. Én ezt nagyon szeretem. Makón – szemben Csengerrel – nagy főépítési tervezések nem történtek. Sokkal inkább a mikroarchitektúra, a már meglévő épített környezet rendbetétele, egyfajta mezővárosi jellegnek a visszaállítását a feladat.

› **Sikerült ezek szerint a helyi életbe mélységében belemerülnöd...**

Igen. Elmesélek egy példát: Az egyik legnagyobb küzdelmem volt, amikor a McDonald's építkezett Makón. Először bemutatták a típustervüket, amit mi határozottan elutasítottunk. Javasoltam,

hogy nézzük meg a Nyugati pályaudvart, vagy a Vörösvári úti éttermüket Budapesten, azokat a McDonald's-okat, amik legalább egy kicsit eltérőek az átlagtól, a típustól. Egyetértettek abban, hogy van ilyen, de alapvetően ők az egész világon a típustervhez igazodnak. Támogatott a polgármester asszony, annyit mondott nekik, hogy akkor nem kell nekünk McDonald's. Mi szeretnénk, ha Makó arculata, az organikus építészeti anyaghasználatában vagy másképp, de megjelenjen a házon. Én egy olyan épületet kértem, amely kicsit más, mint a többi, és hordoz valamit a makói mezővárosi épített környezeti kultúrából. Nagyon fontos, hogy az épület körül nagyon szép táj- és kertépítészeti dolgok jelenjenek meg. Ebbe beleegyeztek, megbeszéljük például, hogy hány fát kell ültetni. Ez most már készül, lesz egy kis szökőkút, ki lehet majd ülni. Megpróbáltam egy kicsit körülvenni az épületet egyéb dolgokkal. Elrejtetni, vagy eltolni a hangsúlyokat. A makói vízművek korábbi vezetője hobiból mindenféle régi kutakat gyűjt.

Javasoltam, hogy ebben a parkban ilyen régi makói kutakat helyezünk el. Ahhoz, hogy ez megvalósulhasson, ismernem kellett a közelmúlt történetét, a várost, és persze az embereket. A tízéves főépítésségemet megelőzi az, hogy kilencven-valahánytól jártunk oda Imrével, és megismertük ezeket az embereket.

› Szívesen adják ezeket a helyiek?

Igen. Nem maguknak őrizték meg a szüleit. A Kádár-rendszer, meg a Rákosi-rendszer idejéről van szó a világháború után. Például egy Návay-szobrot egy olyan családfő rejtegetett, aki Makónak anno erős embere volt. Nem tudtuk, mi lett a szoborral, az öreg meg is halt azóta, de megmenekítette, nehogy széttörjék a szobrot. Jelenleg ott áll teljes szépségében a polgármesteri hivatal előtt. Ez is egy főépítési feladat. 10-15 hely közül választottuk ki, hogy hova kéne felállítani a szobrot, lakossági fórumokat tartottunk róla. Kiderült, hogy valaki ezért, más azért nem szeretné, de közmegegyezéssel meg szakmai tanácsadással kialakult az a helyszín, ahol most van. Nagyon sok lakossági fórum volt. Egyébként nem biztos, hogy ez jellemző máshol az országban. Persze van, amikor csak ötven vannak ott, de van, amikor negyvenen. Ott van a helyi tévé, és a helyi sajtó mindig közvetít erről.

› Többször hangsúlyoztad Makó meghatározó mezővárosi karakterét. A város támogatja a településképre odafigyelő felújításokat?

Erre van nekünk egy kidolgozott rendeletünk, szerencsére a testület ezt eddig támogatta. Természetesen testületi döntéseket kell hozni az odaitélt pénzekről, a főépítész csak javaslatot tehet. Minden évben kiírunk egy pályázatot a homlokzatfelújítások támogatására. Az mindig számít, hogy maximum 3-4 millióig mindenki kaphat támogatást. Ehhez viszont be kell adni egy előzetes igényt, tervet. Le kell írni, hogy mit szeretne, egy kis költségvetést beadni, és amikor megkapta a támogatást, akkor kell a tervet kidolgozni. Én mondom meg, hogy milyen kiviteli terv kell, hogy nekem elég egy homlokzati metszet vagy egy vakolatdísz, esővíz-elvezetés. Azt se szeretnénk, hogy azelőtt többletterhet rójunk az emberekre, mielőtt biztos a támogatás. Amikor elkészült, akkor mindig kimegyünk megnézni, hogy hogyan készült el. Rengeteg helyszíni bejárásom van Makón, ezáltal megismerhettem egy harmincezres várost. Nem ugyanaz, amikor sétálsz az utcán, mint ha valaki odakerül egy új helyre, és nézegeti a képeket meg a rendezési tervet.

› Milyen hivatali segítséget kapsz a munkához a műszaki irodától?

Kaposta Áron kollégám előkészít mindent. Ő nagyon fontos része a munkámnak, egyfajta kedves helyi fanatikus, aki nélkül nem működik az egész. Ahhoz makói születésű főépítésznek kéne lennem. Még Szegedről se lehetne intézni az ügyeket, ha nincs egy ilyen kollégám. Furcsa, mert nem klasszikus műszakisokból áll a műszaki osztály: a másik műszakis kollégám színdinamikus végzettségű. Én ezt nagyon szeretem, lehet velük építészetről beszélgetni. Nem azt nézik, hogyan tudnak minél egyszerűbben túljutni az eléjük kerülő problémákon, hanem mindig a legjobb megoldást keresik.

› Ez sem mindenhol van így.

Nincs. Csengerben Farkas Miklós ilyen például. Máshol nem ismerek ilyet. Van, ahol a műszakis hazamegy, ha véget ér a munkaidő. Meg is értem. De egy településképp kialakítása, az épített környezetért való felelősség néha nem csak a munkaidő alatt nyilvánul meg. Sok dologra ők hívják fel a figyelmet. Kaposta Áron először lefotózza, utána megy a ház történetének. Én olyan előkészítést kapok mint főépítész, ami hihetetlen. Ha én nem lennék ott, ezeket szerintem akkor is megcsinálná, nem munkaköri feladatként. Néha ülünk kettesben, bejön az építető, és én csak hallgatom Áront. Tanulok is tőle.

› Van-e ebben a közös munkában tudatosság részedről? Az utódodat neveled?

Természetesen, ez mindig szempont volt. Csengerben az volt az elképzelésem, hogy jó lenne, ha nem Budapestről menne valaki főépítészkedni, hanem ott fejlődne egy új generáció, városvédő egyesület, ami helyi főépítészt alkalmazna. Imrétől is mindig azt tanultuk, hogy kell tanítvány, kell utód, és ha adott a lehetőség, akkor bocsásd útjára.

› Milyen gyakran mész Makóra?

Havonta egyszer le kell mennem, ezek általában keddi napok. És persze akkor, amikor a helyzet úgy kívánja. Volt, hogy havi háromszor is voltam. Ezt a covid meg az online világ egy kicsit felborította: sok egyeztetést online is meg tudunk oldani. Most már csak akkor járok le Makóra, amikor személyes találkozásra van szükség. Ha így beszélgetek, mint most veled, ezt nem lehet Skype-on kivitelezni idősebb emberekkel. Sokszor ott kell állni a ház előtt, ott kell elmagyarázni, hogy ezt a fát ezért vagy azért kell kivágni, vagy ha egy kicsit odébb teszel valamit, akkor is befér a kocsi.

› Azt mondtad az elején, hogy most már jó a bizalmi viszonyok az új polgármesterrel. Ő látja a munkád fontosságát?

Hogyne. Két úton mozog: egyrészt a nagyberuházásokat illetően cél lenne végigvinni a Makovecz-fürdő második ütemét, ezenkívül állami beruházásban kézilabda-

csarnok épül. A fürdő környezetét nagyon fontos lenne rendbe tenni. Nagy szerencséje Makónak, hogy az országgyűlési képviselője Lázár János, Hódmezővásárhely volt polgármestere. Nagyon támogat, ő a kormánybiztos a fürdőberuházásnak is. Mint főépítésznek, félévente van beszámoló kötelezettségem. A beszámolókat szét kell küldeni a bizottságoknak, azokat megtárgyalják, és nekem személyesen kell ismertetni a testület előtt. Ezek olyan alkalmak, ahol nemcsak a testület van ott, hanem kis túlzással a fél város, és általában Lázár János is. A legelső alkalommal Lázár beült, és amikor beszámoltam a főépítészségemről, szót kért. Hosszan beszélt hódmezővásárhelyi polgármesterkedéséről, arról, hogy mennyire nem értett egyet a főépítési rendszerrel. Hódmezővásárhelynek nem is volt főépítésze akkor. Később rájött, milyen fontos, hogy legyen egy településnek főépítésze. Felhívta a figyelmet arra, hogy milyen fontos a helyi védelem, a polgári értékeket, a helyi épített értékeket meg kell őrizni. Azóta nagyon támogatja a főépítési rendszer kiszélesítését. A felszólalása óta is mindig kihangsúlyozza a főépítési szerep fontosságát. Egyébként is, a fürdőberuházás miatt havonta van egy kormánybiztosi egyeztetés, ahol nekem is meg kell jelennem. Nemcsak arról van szó, hogyan épül Makón a tervezett második ütem, hanem sok minden másról is. Remélem, hogy ebből valami vissza fog köszönni.

› Mennyire gondold máshol is felhasználható mintának makói főépítési tevékenységedet?

Szerintem Makó működőképes modell ad a főépítési munkára. Csenger egyedi eset. Mindig azt szoktam mondani, hogy egy kivételes lehetőség volt az életben, de Makó működőképes főépítési modell. Ha ezt így gondolja a miniszter is, akkor ezt nekik támogatniuk kell. Esetleg még finanszírozni is lehetne a főépítész juttatását, bérét. Egy időben volt erről szó, de ezt nem feltétlenül tudja egy város kigazdálkodni. Településméret kérdése. Meg lehetne húzni egy határt, hogy egy húszezer főnyi városnak vagy megyei jogú

városnak kell bírnia, de el tudom képzelni, hogy egy kétezer fős falu vagy nagyközség nem tudja megoldani, nekik segíteni kell.

› Szépen együtt kell állniuk a csillagoknak egy ilyen sztorihoz, hogy úgy működjön, mint Makón.

Hiába van meg a főépítész és egy műszakisod, ha a polgármester nem áll melled, hiába van a polgármester és a főépítész, ha a műszaki osztály nem támogatja. Makón jól álltak a csillagok. Ebből példát lehetne mutatni arra, hogy hasonló jellegű településeken így is lehet működni. A megyeszékhelyen, nagyobb városokban pedig, azt gondolom, hogy már nem egy főépítész kellene. Kell egy olyan főépítési iroda, ahol van ugyan főépítész, de vele majdnem egyenrangúan még egy-egy területekért felelős ember is, aki leül veled beszélgetni. Mert a főépítész nem fog egy Székesfehérvár méretű helyen a kilincselőkkel egyeztetni. Nem is ér rá. De ha kiépít egy olyan főépítési irodát, amelyben ezek a felelősök megvannak, akkor szerintem működne a dolog. Ehhez sok millió forint kell, amit központilag lehetne finanszírozni.

► **Éppen tíz éve nyitott meg a Makovecz Imre terve alapján felépített termálfürdő. Van-e még feladata a városnak a fürdő működésével kapcsolatban?**

Van egy hatalmas, egyre jobban működő gyógyászati és fürdőkomplexum, de csak egy szálloda tartozik hozzá. Pedig az emberek jönnek át a határ két oldaláról, mert náluk nincs ilyen fürdő, se Aradon, se Szabadkán. De itt aludni nem tudnak, mert nincs elég szálláshely. A makói fürdő gyógyászati fürdő, a tb támogatja, de beutalóval legalább egy hétre érdemes jönni. A beteg viszont nem tud hol megszállni, miközben minden nap délelőtt, délután kezelés, iszappakolás. Ez nagy problémát jelent. Van jó pár olyan nagy, üres ingatlan a fürdő körül, amiből lehetne szállodát kialakítani. Fontos volna, hogy ne csak a fürdő legyen szép, hanem a környezete is. Van egy lapos tetős társasház a fürdő mellett. Ahány lakás, annyi tulajdonos. Itt el szeretném érni, hogy egységes nyílászárócseré, hőszigetelés történjen a homlokzaton. Parkolási gondok is vannak, hiszen egy meleg nyári napon megjelenik a román, szerb autók tömkelege, de most nehezen tudnak parkolni.

► **Meddig maradsz Makón főépítész? Ki tudsz magadnak tűzni egy célt, hogy mit kell még elérni? Mikor adod tovább a stafétát?**

Nyilván az ember idősödik, én már a 62. évemben járok. Ilyenkor az ember sok mindent már lassabban végez, átgondoltabban. Szerintem még rengeteg feladat van. Azon kívül, hogy befejezzük a fürdőt és a folyamatban lévő ügyeket, rengeteg olyan feladat van, amit meg kell oldani ahhoz, hogy a város visszanyerje valamikor megyeszékhelyszerű szerepét. Közterületeket kell fejleszteni, nem is házakat. Nagyon sok apró tér van Makón, amit fejleszteni lehet. Jó pár dolgot rajzoltam is: kis haranglábat, szobrokat, gyaloghidat. Vannak régi egyházi épületek, amiket rendbe kéne tenni a Fő tér környékén. Ezeket a történeteket még szeretném végigkísérni, ehhez kell még öt-hat év. Továbbá szeretném, ha a város bejárata szépen nézne ki. Makóra, amíg nem készült el az autópálya, mindenki Szeged felől jött egy szép régi hídon. Bár állt ott egy kicsit zavaros étterem, de érezted, hogy megérkeztél a városba. Most senki sem arról jön, hacsak nem a szomszéd faluban lakik, hanem az autópályáról. Átmész szokás szerint két körforgalmon, és megérkezel Makóra. Most az a városkapu. Szeretnék egy városkaput, mint amit Salamin Ferenc csinált Szerencsen, de arra senki nem ad pénzt.

► **Valami jelzésre gondolsz? Egy kis térre?**

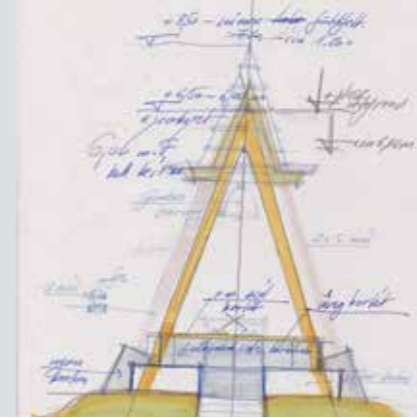
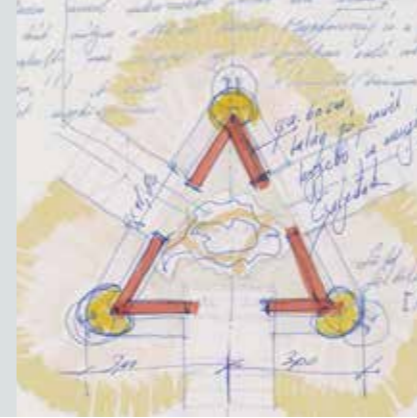
Már rajzoltattam korábban, egy képzőművész készítet is egy bejárati oszlopot. Ez azért mindenkinek szemet szúr. Makóra, egy „virágvárosba” nem lehet a fenekén keresztül megérkezni. Nem elegáns. Ahogy haladsz befelé, hirtelen ott van a buszpályaudvar. Az az első komolyabb épület, de betakar előtte egy OMV benzinkút, mellette valami lapos tetős épület. Az OMV benzinkút elé kerül egy háromszög alakú térre a nagyon hosszas küzdelmek árán kialakuló McDonald's. Az lesz a városkapu, azt alakítjuk át zöld kapuvá. Ez már jóval beljebb van a várostáblához lépest.

Ezen kívül van egy nagyon elhanyagolt része Makónak, a cigánytelep, ahová Váradi Balázs kollégám rajzolt egy művelődési házat. Ez nagyon nagy, önálló városrész, a fejlesztésére már sok kísérletet tettünk, még pályázatot is kapott az önkormányzat. Egyébként nem tudom, mit lehet kezdeni ezekkel országos szinten.

► **Ez bőven túl van a főépítési feladatokon...**

Persze. De van jó pár tennivaló. A zsinagógát nagyon szépen rendbe tették, Sáros Laci nagyon szép sétányt tervezett oda. Azt látom, hogy ha valamire azt mondom, hogy arra oda kell figyelni, azt most már elhiszik. Eddig eljutottam a húsz év alatt. Szerintem nagyon hosszú folyamat a fő-

építészségben, mire a kezud nyomát észreveszik, elfogadják. De az is lehet, hogy azt mondják: ez így nem jó. Jó tanárnak kell lenni, beszélgetni emberekkel, egyébként én ezt szeretem. Néha kompromisszumot kötni, amit lehet, hogy asztalnál ülve nem fogadnánk el, de mint főépítész, ismerve a hely történetét, meg ismerve azt az embert, akivel szemben állok, engedékenyebb vagyok. Ebben csak a helyszíni jelenlét az, ami eredményt tud produkálni. Nagyon szép a polgármesteri hivatal, Makó egyik legszebb épülete, a belső udvara fákkal van tele. Valamikor közterületszerűség volt, most le van zárva. Azt is szeretném megélni, hogy az megújuljon. És tudnék még sorolni egy pár ilyen zárványt. Például a Maros-part, ahol van egy közterületünk, ahová ki lehet menni, fák között vezet egy ösvény. De ha attól egy kicsit visszalépsz, akkor ott van az a tipikus, minden folyópartra jellemző, félig lábakra állított ártéri vernakuláris építmény. Ez nagy kihívás, izgalmas világ lehetne. Érdekelne is az embereket, de egész egyszerűen az a törvényi háttér nincs meg, hogy lakóházat lehessen rá építeni, hiszen ez ártéri terület. Ha meg nem lehet lakóházat létrehozni, akkor egy vasat sem kapsz, hitelt sem vehetsz föl. Szerintem ezt elő kellene segíteni akár területrendezési eszközök bevezetésével, egy rendezési-terv-módosítással.

► **Te mint főépítész mennyit foglalkozol a településfejlesztési tervekkel?**

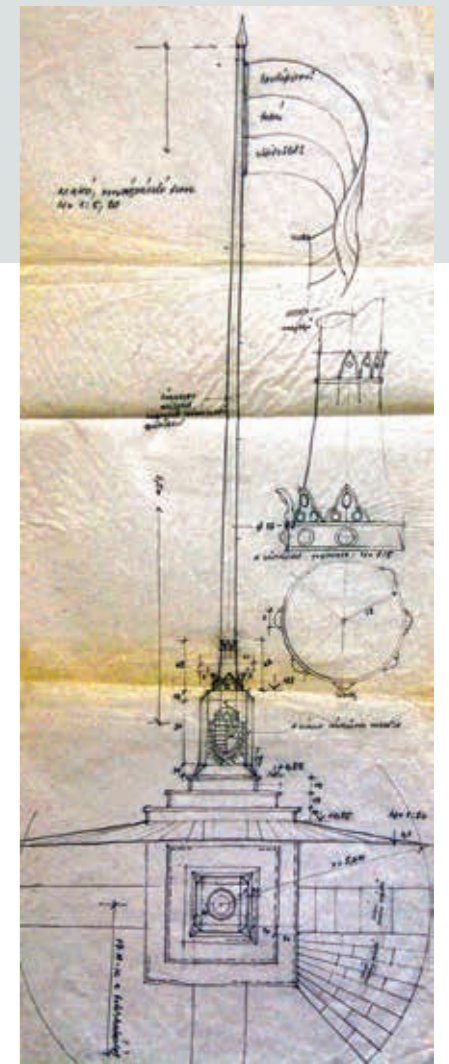
Erre mindig van egy településtervező cég, ez már nem az én feladatomban. Csengerben és Makón nagyon jó az a két cég, akikkel dolgozom, sokat foglalkozom velük, de a munka oroszlánrészét ők végzik el.

► **Irányítani kell őket?**

Van, ahol kevésbé. Csengerben Lautner Emőke jól létrehozta ezt húsz éve, azóta egy-két kis helyen kellett módosítani. Makón egy pesti cég végzi ezt a feladatot, nem rosszak, bár határidőt általában nem tudnak tartani. Makón a vibráló fejlesztési dömping miatt félévente módosítani kell. Összintén szólva szerintem olyan nagy ráhatása nincs az ilyen jellegű kérdésekre a főépítésznek a településen a településrendezés kérdésében. Azt nagyon szívesen veszik, amikor a történelmi városrész védelméről van szó, de amikor jönnek a fejlesztések, jönnek a felsőbb szempontok, hogy legyen ipari park ott, ahol eddig mezőgazdasági terület volt, vonjunk be egy újabb területet lakóterületnek, már nem biztos, hogy jó partner vagyok.

► **Pedig fontos lenne koordinálni, érvényesíteni a város érdekeit is.**

Ott nem tartunk, mint Ausztriában és Németországban, hogy azért nem minden a pénz. Valószínűleg sok mindent át kéne gondolni. Egy rendezési-terv-módosítás átfutási ideje még mindig nagyon hosszú. Miért nem mondhatja azt egy kisebb létszámú település főépítésze, hogy egy bizonyos terület nagyságig a módosítás a saját kezében van? Legfeljebb elküldenie az állami főépítésznek véleményezni. És ha átlépek egy léptéket, akkor már mondjuk kellene a területi főépítész vagy akár az országos főépítész. Erre fel kéne állítani egy eljárásrendet. Ma tulajdonképpen a legkisebb településre is ugyanaz vonatkozik, mint Budapestre. Nincs különbség település és település között, pedig ég és föld, hogy mit lehetne ebből kihozni. Ki kell találni ennek a lépcsős szerkezetét. Rengeteg jó szakember van az országban, be lehetne őket vonni bizonyos munkák-

▲ Országzászló terve, Makó. Makovecz Imre rajza

ba. Valahogy minél egyszerűbb és bürokrácia mentes rendszert kéne kidolgozni. Azt gondolom, ezzel talán meg lehetne gyorsítani egy település fejlődését. Egy csomó helyen a pályázatok azért mennek el, mert nem készül el a rendezési terv módosítása. Kell, hogy valami szabadsága legyen a főépítésznek. Persze azt is meg kell határozni, hogy mi a szabadság határa – biztosan nem a csillagos ég. Én azt gondolom, hogy minden embernek vállalnia kell a felelősséget a munkájáért, de cserébe ennek teret is kell adni. Nagyon remélem, hogy az új minisztériumban talán ezzel is tudnak foglalkozni. Talán összehívják egyszer megyénként a főépítészeket, lehetne egy kis konferencia a főépítész feladatokról, lehetőségekről. A kamara is jó dolog, de erősíteni kellene a főépítészek szervezetét is. Egy ilyen fórumon tudnék beszélni a hétköznapi főépítészségről. A skiccpauszsról. Bár nem biztos, hogy mindenki tudja, mi az a skiccpausz...